

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

ДИПЛОМНА РОБОТА

бакалавра

з теми: **«РЕЛІГІЙНИЙ ТУРИЗМ НА ПОДІЛЛІ»**

Здобувача 4 курсу
першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти,
Т1-В20 групи
спеціальності: 242 Туризм
за освітньо-професійною програмою
Туризм
денної форми навчання
Романа ДУДЧЕНКО

Керівник: старший викладач кафедри
туризму і готельно-ресторанної справи,
кандидат історичних наук
Андрій ХОПТЯР

Рецензент: кандидат географічних наук,
доцент, завідувач кафедри географії та
методики її викладання
Ігор КАСІЯНИК

Кам'янець-Подільський – 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ	6
1.1. Релігійний туризм: сутність, складові, види.....	6
1.2. Еволюційний розвиток релігійного туризму	15
РОЗДІЛ 2 СТАН РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ	26
2.1. Сучасний стан релігійного туризму в світі.....	26
2.2. Розвиток релігійного туризму в Україні	31
2.3. Релігійний туризм на Поділлі	35
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ НА ПОДІЛЛІ	42
3.1. Шляхи розвитку релігійного туризму в Україні.....	42
3.2. Перспективи розвитку релігійного туризму на Поділлі.....	42
3.3. Пропозиції щодо розробки програми та калькуляції релігійного туру «Християнські святині Південно-Західного Поділля».....	48
ВИСНОВКИ	588
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61

ВСТУП

У сучасному світі туризм є однією з найдинамічніших і найшвидше зростаючих галузей економіки. Релігійний туризм, як одна з його складових, набуває все більшої популярності, об'єднуючи в собі духовність, культуру та історію. Поділля, з його багатим релігійним та культурним спадком, пропонує унікальні можливості для розвитку цього напрямку туризму.

Актуальність теми: полягає у вивченні та популяризації релігійних святинь регіону, які можуть стати магнітом для туристів. Поділля відоме своєю багатою історією, архітектурними пам'ятками та природними красотами. Вивчення релігійних об'єктів дозволить розкрити їхню роль у формуванні культурного образу регіону та залучити туристів з різних країн.

Релігійний туризм на Поділлі не обмежується лише вивченням та популяризацією релігійних святинь. Він також передбачає розуміння їхнього значення для культурного діалогу та міжкультурного обміну. Він може стати каталізатором соціально-економічного розвитку, сприяючи створенню нових робочих місць та підвищенню доходів місцевих громад. Водночас, він відіграє важливу роль у збереженні релігійної спадщини та підтримці місцевих традицій.

Релігійний туризм, який іще називають туризмом віруючих - це такий вид туризму, коли люди подорожують індивідуально або групами з паломницькою, місіонерською чи дозвіллевою метою. Витоки релігійного туризму починаються з часів формування основних світових релігій: християнства, мусульманства, іудаїзму і буддизму. Собори, мечеті, культові музеї і духовні центри - це туристичні об'єкти, попит на які продовжує зростати.

Поділля, як регіон з багатовіковою історією, є домом для численних релігійних пам'яток, що відображають різноманітність віровизнань та культурних традицій. Розвиток релігійного туризму в цьому регіоні може сприяти зміцненню міжконфесійного миру та розуміння, а також привернути

увагу до унікальних релігійних об'єктів, які потребують збереження та реставрації.

Таким чином, дослідження “Релігійний туризм на Поділлі” є актуальним, оскільки воно відкриває нові перспективи для розвитку туризму, культурного збагачення та економічного прогресу регіону.

Мета і завдання. Мета дипломної роботи дослідження релігійних об'єктів, їхнього впливу на розвиток туризму та розробка рекомендацій щодо їхньої популяризації.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **дослідницькі завдання:**

- Визначити сутність релігійного туризму, його складові та види;
- Показати еволюційний розвиток релігійного туризму;
- Дати оцінку сучасного стану релігійного туризму в світі;
- Дослідити розвиток релігійного туризму на Поділлі;
- Проаналізувати шляхи розвитку релігійного туризму в світі та на Поділлі;
- Охарактеризувати перспективи розвитку релігійного туризму на Поділлі;
- Запропонувати програму туру, що охоплює значну частину об'єктів релігійного туризму в регіоні.

Об'єкт дослідження: релігійний туризм на Поділлі.

Предмет дослідження: роль релігійних об'єктів у розвитку туризму на Поділлі.

Методи дослідження: Для досягнення визначеної мети та розв'язання поставлених завдань у кваліфікаційній роботі використовувались такі методи наукового дослідження як: аналізування, порівняння, та узагальнення – для розкриття сутності поняття «релігійний туризм»; порівняльного аналізу – для проведення моніторингу та оцінки стану розвитку релігійного туризму на Поділлі;

метод узагальнення – для формування перспективних напрямів релігійного туризму.

Інформаційною базою дослідження при виконанні курсової роботи є публікації вітчизняних та зарубіжних науковців та практиків з даної теми, експертні опитування, вивчення статистичних даних та аналіз туристичних потоків.

Структура та обсяг курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 64 сторінка, список використаних джерел нараховує 35 найменування. У роботі 3 таблиці.

ВИСНОВКИ

Отже, релігійний туризм відіграє важливу роль у сучасній туристичній індустрії, привертаючи увагу тисяч людей з усього світу, які прагнуть не лише відпочити, а й знайти духовну гармонію, поклонитися святиням та відчутти спільноту з вірними. За своїм характером релігійний туризм спрямований на духовне збагачення, поклоніння та відчуття спільноти з вірними. Його завдання включає духовне збагачення, паломництво та вивчення культурних аспектів релігійних місць.

Релігійний туризм є важливою складовою глобального туристичного ринку, що поєднує духовні та культурні потреби мандрівників. Сутність релігійного туризму полягає у відвідуванні місць, що мають релігійне або духовне значення, з метою участі у релігійних обрядах, паломництвах, відпочинку чи самопізнання. Складові релігійного туризму включають паломництво, релігійно-культурні тури, відвідування святих місць, участь у релігійних фестивалях та відвідування сакральних пам'яток. Види релігійного туризму можуть варіюватися від індивідуальних паломництв до групових екскурсій, від короткострокових поїздок до тривалих духовних подорожей.

Еволюційний розвиток релігійного туризму простежується від древніх часів, коли люди подорожували до священних місць з метою поклоніння і здобуття духовних благословень. З плином часу, з розвитком транспортної інфраструктури та глобалізацією, релігійний туризм зазнав значних змін. Сучасний релігійний туризм об'єднує традиційні релігійні практики з новітніми технологіями, що дозволяє більшій кількості людей долучатися до таких подорожей, незалежно від географічних обмежень.

Оцінка сучасного стану релігійного туризму в світі свідчить про його стійке зростання. Щороку мільйони людей беруть участь у релігійних турах, відвідують священні місця, такі як Єрусалим, Мекка, Ватикан, Варанасі та інші. Цей сектор сприяє економічному розвитку регіонів, залучаючи значні

інвестиції у туристичну інфраструктуру, створюючи робочі місця та сприяючи збереженню культурної спадщини.

Розвиток релігійного туризму на Поділлі має свої особливості та потенціал. Поділля, як історично багатий регіон, має численні сакральні пам'ятки, монастирі, церкви та інші релігійні об'єкти, які приваблюють туристів. Дослідження показують, що зростає інтерес до таких місць, як Лядівський скельний монастир, Кам'янець-Подільський кафедральний костел Святих Апостолів Петра і Павла та багато інших. Збереження та популяризація цих місць сприяють розвитку місцевої економіки та культурної ідентичності регіону.

Аналізуючи шляхи розвитку релігійного туризму у світі, можна виділити кілька ключових аспектів. Це включає розвиток інфраструктури, зокрема покращення транспортного сполучення та умов проживання, впровадження сучасних технологій для зручності бронювання та отримання інформації, активну промоцію релігійних маршрутів та співпрацю з місцевими громадами для забезпечення автентичного досвіду для туристів. Важливою є також міжнародна співпраця у галузі релігійного туризму, що сприяє обміну досвідом та спільному вирішенню проблем.

Перспективи розвитку релігійного туризму на Поділлі є досить обнадійливими. Зважаючи на багатство культурно-історичної спадщини та наявність значних релігійних об'єктів, регіон має всі шанси стати важливим центром релігійного туризму в Україні. Для досягнення цього необхідно зосередитися на кількох ключових напрямках: збереженні та реставрації релігійних пам'яток, розвитку інфраструктури, активній маркетинговій кампанії для залучення туристів, а також на співпраці з місцевими та міжнародними організаціями у сфері туризму.

Прикладом запропонованого у роботі релігійно-паломницького туру «Релігійні святині Південно-Західного Поділля» можна проілюструвати значну перспективність розвитку релігійного туризму на Поділлі. При належній організації туру, він несе комерційну вигоду та знайомить туристів

(паломників) з великою кількістю сакральних об'єктів на території Поділля, що популяризує наш регіон як один із головних осередків релігійного та культурного життя України.

Отже, релігійний туризм є важливою складовою світової туристичної індустрії з багатими традиціями та великим потенціалом для подальшого розвитку. Поділля, з його історичною та релігійною спадщиною, має всі передумови для того, щоб стати одним із ключових напрямів релігійного туризму, сприяючи тим самим економічному та культурному розвитку регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чередниченко А. О. Розвиток релігійного туризму як шлях до відновлення туристичної галузі в умовах соціально – економічної кризи. УкрДУЗТ, Вісник економіки транспорту і промисловості. 2017. Вип. 58. 226–232 с.
2. Кадацька Ю. А. Релігійний туризм в Україні. Київ : Науковий світ, 2003. 178 с.
3. Панченко С. А. Релігійний туризм в Україні: стан, потенціал, перспективи : монографія. Київ : Автограф, 2019. 163 с.
4. Юрченко С. О., Юрченко О.Є. Релігійний туризм у християнстві на сучасному етапі. Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна, Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2017. Вип. 6. 216–220 с.
5. Сайчук В. С. Методичні аспекти суспільно-географічного дослідження релігійного туризму. КНУ ім. Т. Шевченка, Економічна та соціальна географія. 2014. Вип. № 2. 59–65 с.
6. Jackowski A. Pielgrzymki i turystyka religijna w Polsce. Warszawa: Instytut turystyki, 1991. 184 s.
7. Литвин І. В. Релігійний туризм в Україні (90-ті рр. ХХ ст. – сьогодення). НПУ імені М. П. Драгоманова, Науковий часопис. Серія 6: Історичні науки. 2014. Вип. 12. 280–287 с.
8. Звіт про мережу церков і релігійних організацій в Україні станом на 01.01.2015 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bogoslavclub.org.ua/?p=7763>.
9. Києво-Печерська лавра [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.truechristianity.info/churches/kiyevopecherskaya_lavra.php
10. Юрченко С. О. Міжнародний туризм : навчальний посібник [для студентів спеціальностей «Туризмознавство», «Міжнародні економічні відносини»] С. О. Юрченко, О. Є. Юрченко. ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 328 с.

11. Christian Population as Percentages of Total Population by Country [Electronic resource] – Way of access : <http://www.webcitation.org/6JdRk2yPU>
12. Christian Traditions [Electronic resource] – Way of access : <http://www.pewforum.org/2011/12/19/global-christianity-traditions/#protestant>
13. Religion by Location [Electronic resource] – Way of access : http://www.adherents.com/adhloc/Wh_2.html
14. Status of Global Mission, 2014, in the Context of AD 1800–2025 [Electronic resource] – Way of access : <http://www.gordonconwell.edu/resources/documents/statusofglobalmission.pdf>
15. Про Україну <https://core.ac.uk/reader/199400190>
16. Кислюк К.В., Кучер О.М. Релігієзнавство: Навчальний посібник. Кондор, 2004. 646 с.
17. Релігія і соціокультурні зміни в Центрально-Східній Європі. 18 с.
18. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні: Навч. посіб. В.К. Федорченко, Т.А. Дьорова, передмова В.А. Смоля. Вища школа, 2002. 11 с.
19. Про стан і тенденції розвитку релігійної ситуації та державно-церковних відносин в Україні. Людина і світ. 2001. № 2–3. 33–34 с.
20. Ляшкевич П. Туризм в Україні: сучасний стан та пріоритети розвитку Освіта України. 2005. 15 листопада. 5 с.
21. Уварова Г. Рекреаційно-туристичний потенціал України. Географія та основи економіки в школі. 2008. № 2. 29 с.
22. Любіцева О.О., Романчук С.П. Напрямки розвитку релігійного туризму в Україні. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. "Туризм у ХХІ столітті: глобальні тенденції і регіональні особливості" (м. Київ, 10-11 жовтня 2001 р.). К.: Знання України, 2002. 61-65 с.

23. Литвин І. Релігійний туризм в Україні (90-ті рр.. ХХ ст. сьогодення) Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 6: Історичні науки. 2014. Вип.12. 280-287 с.
 24. Данільєва Ю.Г. Паломницький туризм в Україні: витоки, різновиди, перспективи. Історичні записки. 2012. Вип.36. 73-80 с.
 25. Топ 20 православних релігійно-паломницьких центрів України. URL: <https://turizmlir101.wordpress.com/2020/05/14>
 26. Масляк П.О. Рекреаційна географія: Навчальний посібник. Знання, 2008. 137-139 с.
 27. Кузик С.П. Географія туризм [Текст] : навч. посібник С.П. Кузик. Київ : Знання, 2011. 271 с.
 28. Маїло Я.В. Проблеми розвитку релігійного туризму в Україні Я.В. Маїло Студентська наука в новому тисячолітті: сучасні проблеми громадського харчування, готельного господарства та туризму: матеріали Всеукр. студентської наук. конф. (м. Київ, 19-21 квітня 2000 р.). Київський держ. торговельно-економічний ун-т, 2000. 119-121 с.
 29. Панченко С.А. «Ходіння на прощу» як домінуюча цінність спокутування у православних паломників. Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки. 2011. Вип.11. 309-318 с.
 30. Яроцький П.Л. Філософський аспект паломницького (релігійного) туризму в Україні Пазенок В.С., Федорченко В.К. Філософія туризму. Кондор, 2004. 143-151 с.
 31. Івченко А. Україна. Путівник. Картографія, 2007. 640 с
 32. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство Навчальний посібник Є. В. Панкова. Альтерпрес, 2003. – 352 с.
 33. Лесик О.В. Замки та монастирі України. Львів: Світ, 1993. 176с.
 34. Любіцева О.О. Напрямки розвитку релігійного туризму в Україні
- О.О. Любіцева, С.П. Романчук Туризм у ХХІ столітті: глобальні тенденції і

регіональні особливості: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10-11 жовтня 2001 р.). Знання України, 2002. 61-65 с.

35. Павлов С.В. Географія релігій: навчальний посібник С.В. Павлов, К.В. Мезенцев, О.О. Любіцева. АртЕК, 1998. 504 с.

36. Мазуренко І. В. <Релігійний туризм: Сучасний стан і перспективи розвитку> Київ. 2023.